

371

OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 30 marca 2002 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450),
- 2) ustawą z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85),
- 3) ustawą z dnia 16 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1993 r. Nr 29, poz. 133),
- 4) ustawą z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645),
- 5) ustawą z dnia 10 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących zaopatrzenia emerytalnego (Dz. U. Nr 129, poz. 602),
- 6) obwieszczeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 września 1994 r. o utracie mocy obowiązującej art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a) ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 99, poz. 482),
- 7) ustawą z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17),
- 8) ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681),
- 9) ustawą z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83),
- 10) ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153),
- 11) ustawą z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405),
- 12) ustawą z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436),
- 13) ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 i z 1998 r. Nr 162, poz. 1122)
— ujętych w obwieszczeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 listopada 1997 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 142, poz. 950),
- 14) ustawą z dnia 6 lutego 1998 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 37, poz. 204),
- 15) ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustroju państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668),
- 16) ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118),
- 17) ustawą z dnia 4 marca 1999 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 77, poz. 862),
- 18) ustawą z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 38, poz. 360),
- 19) ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323 oraz z 2001 r. Nr 154, poz. 1802),
- 20) ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 i Nr 154, poz. 1787),

21) ustawą z dnia 14 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 154, poz. 1788),

22) ustawą z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 4, poz. 34)

i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje następujących przepisów:

1) art. 28, 29, 31 i 32 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75), które stanowią:

„Art. 28. Sprawy wszczęte na podstawie dotychczasowych przepisów, a niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają rozpatrzeniu zgodnie z przepisami tej ustawy.

Art. 29. 1. Dodatek kombatancki w wysokości określonej w art. 15 ust. 1 przysługuje emerytom i rencistom:

1) z dniem 1 stycznia 1991 r.:

a) uprawnionym w 1990 r. do świadczenia pieniężnego na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 maja 1989 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego kombatantom — emerytom i rencistom odznaczonym orderem lub tytułem honorowym (Dz. U. Nr 27, poz. 143),

b) pobierającym świadczenia, o których mowa w art. 16 ust. 1,

2) z dniem nabycia prawa do dodatku kombatanckiego, jeżeli prawo to uzyskał po dniu 31 grudnia 1990 r.,

3) przy rewaloryzacji emerytur i rent, o której mowa w art. 28 ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 92, poz. 540) — uprawnionym do dodatku kombatanckiego przed dniem 1 stycznia 1991 r. — zamiast dotychczasowego dodatku kombatanckiego.

2. Przyznanie dodatku kombatanckiego, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, powoduje ponowne ustalenie wysokości emerytury lub renty (bez uwzględnienia dotychczasowego dodatku kombatanckiego) oraz wysokości wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym.”

„Art. 31. Osobom, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 lit. b), określone w ustawie świadczenia finansowe przysługują od dnia 1 lipca 1991 r.

Art. 32. Do czasu zorganizowania Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych kompetencje tego Urzędu określone w niniejszej ustawie wykonuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej.”;

2) art. 46 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450), który stanowi:

„Art. 46. 1. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że przepisy art. 22, 24, 34 i 40 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1992 r., z uwzględnieniem ust. 2 i 3.

2. Przepisy art. 24 w stosunku do osób wykonujących pracę nauczyciela wchodzi w życie z dniem 1 września 1992 r.

3. Przepisy art. 39 mają zastosowanie do nagród wypracowanych z zakładowego funduszu nagród, poczynając od nagród wypłaconych za 1991 r.”;

3) art. 14 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85), który stanowi:

„Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1992 r., z tym że:

1) art. 1 ust. 1 pkt 5 wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia,

2) art. 7 pkt 1 i 2 wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1992 r.,

3) art. 6 i 11 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

4) art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1993 r. Nr 29, poz. 133), który stanowi:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1993 r.”;

5) art. 2 ustawy z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będą-

- cych ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645), który stanowi:
„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 6) art. 6 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących zaopatrzenia emerytalnego (Dz. U. Nr 129, poz. 602), który stanowi:
„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1994 r.”;
- 7) art. 61 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), który stanowi:
„Art. 61. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1995 r., z tym że przepisy art. 13 ust. 3—8 wchodzi w życie z dniem 1 marca 1996 r.”;
- 8) art. 7 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681), który stanowi:
„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.”;
- 9) art. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83), który stanowi:
„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., z tym że art. 20¹ ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1, wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 10) art. 172 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153), który stanowi:
„Art. 172. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 167 i 168, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 11) art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405), który stanowi:
„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 12) art. 2, 3 i 5 ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436), które stanowią:
„Art. 2. 1. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przywraca uprawnienia kombatanckie z urzędu w przypadkach, w których decyzja pozbawiająca uprawnień kombatanckich była w momencie jej wydania nieważna z mocy prawa.
2. Przywrócenie uprawnień kombatanckich z innych przyczyn niż określone w ust. 1 następuje na wniosek osoby uprawnionej złożony w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.
3. Do spraw związanych z przywróceniem uprawnień kombatanckich stosuje się odpowiednio art. 22 i 25 ustawy, o której mowa w art. 1, z tym że rekomendacja stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji nie jest wymagana.
4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, wznowienie wypłaty świadczeń pieniężnych wynikających z przywrócenia uprawnień kombatanckich, wraz z należnymi odsetkami, następuje z urzędu od miesiąca, w którym wstrzymano wypłatę świadczeń lub obniżono ich wysokość.
5. Wypłata świadczeń pieniężnych dla osób, o których mowa w ust. 2, następuje od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli wniosek o przywrócenie uprawnień kombatanckich zostanie zgłoszony do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w ciągu 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.
6. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych powiadamia organ rentowy z urzędu o przywróceniu uprawnień kombatanckich w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2.
- Art. 3. 1. Wznowienie wypłaty renty inwalidy wojennego, przewidzianej w art. 12 ustawy, o której mowa w art. 1, osobom, którym wstrzymano wypłatę tej renty na podstawie decyzji pozbawiającej uprawnień kombatanckich i którym nie przywrócono tych uprawnień, następuje na wniosek osoby uprawnionej zgłoszony w organie rentowym, z tym że wypłaty renty dokonuje się na zasadach ogólnych, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie ustawy.
2. Postanowienia ust. 1 stosuje się odpowiednio do renty rodzinnej przewidzianej w art. 12 ustawy, o której mowa w art. 1.”
- „Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 13) art. 97 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 i z 1998 r. Nr 162, poz. 1122), który stanowi:
„Art. 97. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.”;
- 14) art. 2 ustawy z dnia 6 lutego 1998 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 37, poz. 204), który stanowi:
„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1998 r., z tym

- że art. 23 ust. 3a ustawy, o której mowa w art. 1, wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 15) art. 150 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), który stanowi:
- „Art. 150. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 26, art. 128 pkt 2, art. 139 pkt 1 i 10, art. 145 ust. 2 i 4, art. 146 ust. 2 i 4 oraz art. 147 ust. 2 i 3, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, i art. 34 pkt 1, art. 36 pkt 23, art. 48 pkt 1 i 3, art. 84, art. 97 pkt 1—3, 5—10 i 12—36 oraz art. 139 pkt 9 lit. a), które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2000 r.”;
- 16) art. 196 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), który stanowi:
- „Art. 196. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z tym że art. 182 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.”;
- 17) art. 2 ustawy z dnia 4 marca 1999 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 77, poz. 862), który stanowi:
- „Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 18) art. 6 i 8 ustawy z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 38, poz. 360), które stanowią:
- „Art. 6. W sprawach, o których mowa w art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy wymienionej w art. 3 oraz w art. 117 ust. 3 ustawy wymienionej w 5, wszczętych na podstawie dotychczasowych przepisów, a niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, właściwy jest Prezes Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.”
- „Art. 8. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3 pkt 3, art. 5 pkt 2 i art. 6, które wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 19) art. 75 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136 i Nr 122, poz. 1323 oraz z 2001 r. Nr 154, poz. 1802), który stanowi:
- „Art. 75. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem:
- 1) art. 71, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1999 r.,
 - 2) art. 5 pkt 6 i 8, art. 8 pkt 3, art. 25 pkt 26 i art. 29 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 2000 r.,
 - 3) art. 24 pkt 6—10 i art. 41 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2000 r.,
 - 4) art. 63 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2000 r.,
 - 5) art. 2, art. 14 pkt 2 lit. a), c)—e), pkt 3, 4 i 5 lit. a), art. 15 pkt 10 lit. d), art. 26 pkt 1, art. 30 pkt 1, art. 39 pkt 1 lit. a), art. 40 pkt 2 lit. b), art. 46 pkt 1 i 3 i art. 62, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.,
 - 6) art. 25 pkt 20, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2001 r.,
 - 7) art. 46 pkt 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 20) art. 212 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 i Nr 154, poz. 1787), który stanowi:
- „Art. 212. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2001 r., z wyjątkiem:
- 1) art. 91 § 2a, art. 151 § 1, art. 178, art. 193 i art. 195 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
 - 2) art. 13 § 2 pkt 4, art. 91 § 2, 3 i 4, art. 176, art. 177 i art. 179 § 1—4, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”;
- 21) art. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 154, poz. 1788), który stanowi:
- „Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.”;
- 22) art. 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 4, poz. 34), który stanowi:
- „Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem 31 stycznia 2002 r.”

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 marca 2002 r. (poz. 371)

USTAWA

z dnia 24 stycznia 1991 r.

o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje szczególne zasługi dla Polski tych wszystkich obywateli polskich, którzy walczyli o suwerenność i niepodległość Ojczyzny, nie szczędząc życia i zdrowia na polach walki zbrojnej — w formacjach Wojska Polskiego, armii sojusznicych, a także w podziemnych organizacjach niepodległościowych i w działalności cywilnej — z narażeniem na represje.

Sejm stwierdza, że władze III Rzeszy Niemieckiej, ówczesne władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i komunistyczny aparat represji w Polsce są winni cierpienie zadanych wielu obywatelom Państwa Polskiego ze względów narodowościowych, politycznych i religijnych. Spowodowały one śmierć wielu milionów, a dla wielu stały się przyczyną trwałej utraty zdrowia.

Kombatantom oraz ofiarom represji należy jest głęboki szacunek wszystkich rodaków oraz szczególna troska i opieka ze strony instytucji państwowych, samorządów terytorialnych i organizacji społecznych. Dając wyraz tym intencjom — uchwala się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Kombatantami są osoby, które brały udział w wojnach, działaniach zbrojnych i powstaniach narodowych, wchodząc w skład formacji wojskowych lub organizacji walczących o suwerenność i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Za działalność kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie służby wojskowej w Wojsku Polskim lub w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojusznicych podczas działań wojennych prowadzonych na wszystkich frontach przez Państwo Polskie,
- 2) uczestniczenie w ramach polskich formacji i organizacji wojskowych w I wojnie światowej, w powstaniach narodowych i walkach o odzyskanie lub utrzymanie terytoriów Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach i organizacjach, w tym w działających w ramach tych organizacji oddziałach partyzanckich w okresie wojny 1939—1945,
- 4) pełnienie służby wojskowej w armiach sojusznicych, a także w sojusznicych organizacjach ruchu

oporu w okresie wojny 1939—1945, z wyjątkiem formacji Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (NKWD) oraz innych specjalnych formacji, które prowadziły działalność przeciwko ludności polskiej,

- 5) pełnienie służby w polskich podziemnych formacjach wojskowych lub organizacjach niepodległościowych na terytorium Państwa Polskiego w jego granicach sprzed dnia 1 września 1939 r. oraz w granicach powojennych w okresie od wkroczenia armii Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) do końca 1956 r., jeżeli były to formacje lub organizacje stawiające sobie za cel niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej,
- 6)¹⁾ uczestniczenie w walkach w jednostkach Wojska Polskiego oraz zmilitaryzowanych służbach państwowych z oddziałami Ukraińskiej Powstańczej Armii oraz grupami Wehrwofu,
- 7)²⁾ uczestniczenie w tzw. Niszczycielskich Batalionach („Istriebitielnych Batalionach”) na dawnych ziemiach polskich w województwach: lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i wołyńskim w obronie ludności polskiej przed ukraińskimi nacjonalistami, w latach 1944—1945.

Art. 2. Za działalność równorzędną z działalnością kombatancką uznaje się:

- 1) pełnienie funkcji cywilnych we władzach powstań narodowych oraz w administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939—1945, a także w podziemnych niepodległościowych organizacjach cywilnych w latach 1945—1956,
- 2) udział w okresie do 31 grudnia 1945 r. w walkach o zachowanie suwerenności i niepodległości Państwa Polskiego w zmilitaryzowanych służbach państwowych,
- 3)³⁾ prowadzenie w okresie wojny 1939—1945 zorganizowanego i profesjonalnego tajnego nauczania dzieci i młodzieży,

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 68, poz. 436), która weszła w życie z dniem 31 lipca 1997 r.

²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

- 3¹⁾⁴⁾ dawanie schronienia osobom narodowości żydowskiej lub innym osobom, za których ukrywanie w latach 1939—1945, ze względu na ich narodowość lub działalność na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej — groziła kara śmierci,
- 4) zaokrętowanie marynarzy polskich w charakterze członków załogi na statku bandery własnej lub bandery koalicyjnej, przeznaczonym do działań wojennych w okresie wojny 1939—1945,
- 5) uczestniczenie w latach 1914—1945 w walkach o polskość i wolność narodową Śląska, Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej, Gdańska, Pomorza i Ziemi Kaszubskiej oraz Warmii i Mazur, a także innych ziem zagarniętych przez zaborców,
- 6) czynny udział w zbrojnym wystąpieniu o wolność i suwerenność Polski w Poznaniu w czerwcu 1956 r., który spowodował śmierć lub uszczerbek na zdrowiu,
- 7)⁵⁾ poniesienie śmierci, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia na czas powyżej siedmiu dni w grudniu 1970 r. na Wybrzeżu wskutek działania wojska lub milicji podczas wystąpień wolnościowych.

Art. 3. Do okresów działalności kombatanckiej lub równorzędnej z działalnością kombatancką zalicza się również czas przebywania:

- 1)⁶⁾ w niewoli lub obozach internowanych oraz w obozach podległych Głównemu Zarządowi do Spraw Jeńców Wojennych i Internowanych (GUPWI) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, i obozach podległych Wydziałowi Obozów Kontrolno-Filtracyjnych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, spowodowanego działalnością kombatancką, o której mowa w art. 1 ust. 2,
- 2)⁷⁾ w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady oraz w innych miej-

scach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także w więzieniach i poprawczych obozach pracy oraz poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych (GUŁag) NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR, a także w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski — spowodowanego działalnością, o której mowa w art. 1 ust. 2 i art. 2.

Art. 4. 1. Przepisy ustawy stosuje się również do osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego. Represjami w rozumieniu ustawy są okresy przebywania:

- 1) z przyczyn politycznych, narodowościowych, religijnych i rasowych:
- a) w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady,
- b) w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa,
- c)⁸⁾ w innych miejscach odosobnienia, w których pobyt dzieci do lat 14 miał charakter eksterminacyjny, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa,
- 2) z przyczyn narodowościowych i rasowych w gettach,
- 3) z przyczyn politycznych, religijnych i narodowościowych:
- a)⁹⁾ w więzieniach oraz poprawczych obozach pracy i poprawczych koloniach pracy podległych Głównemu Zarządowi Obozów i Kolonii Poprawczych NKWD, a od marca 1946 r. MWD ZSRR,
- b) na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR,
- 4)¹⁰⁾ w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania w latach 1944—1956, na podstawie przepisów wydanych przez władze polskie, przez sądy powszechne, wojskowe i specjalne albo w latach 1944—1956 bez

⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 4 marca 1999 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 77, poz. 862), która weszła w życie z dniem 9 października 1999 r.

⁵⁾ Dodany przez art. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 64, poz. 405), która weszła w życie z dniem 9 lipca 1997 r.; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁷⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 3 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1, i art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 38, poz. 360), która weszła w życie z dniem 13 maja 1999 r.

⁸⁾ Dodana przez art. 1 pkt 4 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 lutego 1998 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 37, poz. 204), która weszła w życie z mocą od dnia 1 stycznia 1998 r.; ze zmianą wprowadzoną przez art. 3 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 7 jako druga.

wyroku — za działalność polityczną bądź religijną, związaną z walką o suwerenność i niepodległość.

2. Przepisy ustawy stosuje się także do osób, które jako dzieci zostały odebrane rodzicom w celu poddania eksterminacji lub w celu przymusowego wynarodowienia.

Art. 5. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, ustala się w miesiącach. W przypadku braku danych do ustalenia takiego okresu, przyjmuje się okres w wymiarze 1 miesiąca.

Art. 6. Ilekroć w ustawie jest mowa o stowarzyszeniach kombatanckich, rozumie się przez to stowarzyszenia lub związki stowarzyszeń działające na podstawie prawa o stowarzyszeniach, zrzeszające kombatanatów lub ofiary represji wojennych i okresu powojennego.

Art. 6¹.¹¹⁾ Dzień 1 września ustanawia się Dniem Weterana.

Art. 7. 1. Tworzy się Urząd do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych jako centralny organ administracji państwowej.

2.¹²⁾ Urząd do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych podlega ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego.

3.¹²⁾ Urzędem do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych kieruje Kierownik tego Urzędu, powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

4.¹²⁾ Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy zakres działania i organizację Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych.

Art. 7¹.¹³⁾ Przy Kierowniku Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych działa Rada do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych, zwana dalej „Radą”, jako organ opiniotwórczo-doradczy w sprawach objętych działaniem Urzędu.

Art. 7².¹³⁾ 1. W skład Rady wchodzi od 12 do 15 członków.

2. Członkowie Rady są powoływani spośród kombatanatów i osób represjonowanych i odwoływani przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych.

3. Członkowie Rady pełnią swoją funkcję społecznie.

¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 55 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 i z 1998 r. Nr 162, poz. 1122), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

4. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych określi, w drodze zarządzenia, organizację i tryb pracy Rady.

Art. 7³.¹⁴⁾ 1. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiaty należy:

- 1) realizacja dla kombatanatów i osób represjonowanych zadań w zakresie opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych,
- 2) organizacja na terenie powiatu obchodu rocznic w celu upamiętnienia walki o niepodległość Polski oraz uczczenia pamięci ofiar wojny i okresu powojennego,
- 3) świadczenie pomocy w przygotowywaniu udokumentowanych wniosków o przyznanie w drodze wyjątku emerytur i rent,
- 4) analiza sytuacji życiowej kombatanatów i osób represjonowanych oraz podejmowanie w tym zakresie stosownych inicjatyw.

2. Do zadań wojewody należy w szczególności:

- 1) (skreślony),¹⁵⁾
- 2) ustalanie sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiaty,
- 3) realizacja działań zmierzających do integracji środowisk kombatanckich i koordynacji ich działań.

3. Samorząd powiatowy oraz wojewoda współdziałają przy realizacji swoich zadań z organizacjami społecznymi oraz stowarzyszeniami kombatanatów i osób represjonowanych.

4. Do wypełniania zadań określonych w ust. 1 i 2 wojewoda może powołać pełnomocnika w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych.

Art. 8.¹⁶⁾ 1. Prezes Rady Ministrów, na wniosek Kierownika Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz ministra właściwego do spraw obrony narodowej i ministra właściwego do spraw wewnętrznych — formacje i organizacje, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 5 oraz art. 2 pkt 1,

¹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 1; w brzmieniu ustalonym przez art. 69 pkt 1 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej — w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

¹⁵⁾ Przez art. 22 pkt 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz. U. Nr 12, poz. 136), która weszła w życie z dniem 23 lutego 2000 r.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 3 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 7 jako druga, który wszedł w życie z dniem 29 października 1999 r.

2) po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu — miejsca odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, a także więzienia i obozy NKWD lub będące pod nadzorem NKWD, w których były osadzone osoby narodowości polskiej lub obywatele polscy innych narodowości, oraz obozy, o których mowa w art. 3 pkt 2 i w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b) i lit. c) oraz w pkt 3.

2. Na wniosek osoby zainteresowanej:

- 1) prezes sądu okręgowego, z zastrzeżeniem pkt 2 lit. a), potwierdza okoliczność, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 4,
- 2) Prezes Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdza okoliczność, o której mowa:
 - a) w art. 4 ust. 1 pkt 4, w przypadku osadzenia bez wyroku w więzieniu lub innym miejscu odosobnienia na terytorium Polski,
 - b) w art. 4 ust. 2.

Rozdział 2

Uprawnienia pracownicze

Art. 9. 1.¹⁷⁾ Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2, 3 i 4 ust. 1, zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od pracodawcy.

2. *Minister Pracy i Polityki Socjalnej*¹⁸⁾ w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb zaliczania okresów, o których mowa w ust. 1, do okresu zatrudnienia.

Art. 10. Kombatantom i osobom, o których mowa w art. 2 i 4, zwanym dalej „innymi osobami uprawnionymi”, pozostającym w zatrudnieniu, zwiększa się przysługujący im urlop wypoczynkowy o 10 dni roboczych. Zwiększenie to nie przysługuje, jeżeli osoby te korzystają z urlopu o wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych w ciągu roku.

¹⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 69 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 14 jako druga.

¹⁸⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw pracy, stosownie do art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 16 i art. 21 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321, z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441, Nr 130, poz. 1450 i Nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

Art. 11. 1.¹⁹⁾ Rozwiązanie stosunku pracy z kombatantem lub inną osobą uprawnioną w okresie 2 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do wcześniejszego przejścia na emeryturę, o którym mowa w art. 14, może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody starosty.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy osób zajmujących kierownicze stanowiska obsadzane w drodze powołania oraz osób, które spełniają warunki wymagane do uzyskania emerytury, a także rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Rozdział 3

Uprawnienia emerytalne

Art. 12. 20) 1. Kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi oraz pozostałym po nich członkom rodzin przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

2. Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia, przewidziane w przepisach, o których mowa w ust. 1, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również:

1)²¹⁾ osobom, które zostały zaliczone do jednej z *grup inwalidów*²²⁾ wskutek *inwalidztwa*²²⁾ pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1,

2) członkom rodzin pozostałym po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu *inwalidztwa*²²⁾, o którym mowa w pkt 1.

3.²¹⁾ Za *inwalidztwo*²²⁾ pozostające w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, uważa się *inwalidztwo*²²⁾ będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem.

4.²¹⁾ Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, a także związek *inwalidztwa*²²⁾ z takim pobytem ustala *komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia*²³⁾.

¹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 69 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 14 jako druga.

²⁰⁾ Utracił moc z dniem 1 stycznia 1999 r. w zakresie uregulowanym ustawą z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153) na podstawie art. 170 pkt 21 tej ustawy.

²¹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

²²⁾ Obecnie: niezdolność do pracy stosownie do art. 10 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 100, poz. 461), która weszła w życie z dniem 1 września 1997 r.

²³⁾ Obecnie: lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stosownie do art. 10 ust. 4 ustawy, o której mowa w przypisie 22.

Art. 13.²⁴⁾ Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2—4, zalicza się w wymiarze podwójnym do okresu, od którego zależy przyznanie emerytury lub renty — na zasadach określonych w ustawie *o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw*²⁵⁾.

Art. 14. 1. Kombatanci i inne osoby uprawnione mogą, na swój wniosek, przejść na emeryturę po osiągnięciu 55 lat przez kobietę i 60 lat przez mężczyznę, jeżeli mają okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do kombatantów i innych osób uprawnionych, nabywających prawo do emerytury z innych tytułów niż zatrudnienie.

3.²⁶⁾ Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się do osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.

Art. 15. 1.²⁷⁾ Kombatantom i innym osobom uprawnionym, pobierającym emeryturę lub rentę bądź uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne, przysługuje dodatek, zwany dalej „dodatkiem kombatantkim”, w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale kalendarzowym poprzedzającym termin ostatniej waloryzacji emerytur i rent w 1995 r., z uwzględnieniem ust. 5.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje obok emerytury lub renty i nie jest uwzględniany przy ustalaniu wskaźnika indywidualnego wymiaru świadczenia, określonego w *przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾.

3. W razie zbiegu prawa do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym, przysługuje tylko jeden dodatek kombatantki, o którym mowa w ust. 1.

3¹.²⁸⁾ W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego z prawem do

świadczeń o charakterze emerytalnym lub rentowym, ust. 3 stosuje się odpowiednio.

4. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatantkiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania na podstawie odrębnych przepisów przysługuje tylko jeden z tych dodatków — wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.

5.²⁹⁾ Kwota dodatku kombatantkiego, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent — od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja, z uwzględnieniem ust. 7.

6.³⁰⁾ Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” co najmniej na 12 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji należną od tego terminu kwotę dodatku kombatantkiego.

7.³¹⁾ W 2002 r. dodatek kombatantki nie podlega waloryzacji.

Art. 16. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które nie mają prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin lub na podstawie innych przepisów, jeżeli nie mają niezbędnych środków utrzymania, może być przyznana w drodze wyjątku:

- 1) emerytura, jeżeli osiągnęli wiek: 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna,
- 2) renta inwalidzka³²⁾, jeżeli zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów³³⁾.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do członków rodzin pozostałych po kombatantach i innych osobach uprawnionych, jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej.

²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 42 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450), która weszła w życie z dniem 15 listopada 1991 r.

²⁵⁾ Obecnie: w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stosownie do art. 192 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

²⁶⁾ Dodany przez art. 158 pkt 1 ustawy, o której mowa w przypisie 25.

²⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.; ze zmianą wprowadzoną przez art. 186 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070), która weszła w życie z dniem 1 października 2001 r.

²⁸⁾ Dodany przez art. 186 pkt 1 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

²⁹⁾ Dodany przez art. 4 pkt 2 ustawy wymienionej w przypisie 27 jako pierwsza; ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 14 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 154, poz. 1788), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

³⁰⁾ Dodany przez art. 158 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 25.

³¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 29 jako druga.

³²⁾ Obecnie: renta z tytułu niezdolności do pracy, stosownie do art. 10 ust. 3 ustawy, o której mowa w przypisie 22.

³³⁾ Obecnie: niezdolność do pracy, stosownie do art. 10 ust. 2 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 22.

3. Emerytury i renty, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje się odpowiednio w wysokości najniższej emerytury, *renty inwalidzkiej*³²⁾ lub renty rodzinnej, określonej w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾.

4.³⁴⁾ Do emerytur i rent, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują dodatki: pielęgnacyjny oraz do rent rodzinnych — dodatek dla sierot zupełnych, na zasadach i w wysokości przewidzianych w przepisach *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾, a także dodatek kombatancki.

5. W razie śmierci osoby, o której mowa w ust. 1 i 2, przysługuje zasiłek pogrzebowy.

6. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przyznaje Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 17. 1. Do ustalania wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15 i 16, oraz w innych sprawach nieokreślonych w ustawie mają zastosowanie odpowiednio przepisy *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾.

2. *Minister Pracy i Polityki Socjalnej*¹⁸⁾ w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych określa, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 15 i 16.

Rozdział 4

Ochrona zdrowia, pomoc socjalna i inne uprawnienia

Art. 18. 1.³⁵⁾ Kombatanci i inne osoby uprawnione korzystają z pierwszeństwa do środowiskowej opieki socjalnej w miejscu zamieszkania, w uzyskaniu miejsc w domach pomocy społecznej, zwłaszcza w domach przeznaczonych dla kombatantów, oraz opieki zdrowotnej.

1a.³⁶⁾ Kombatanci, o których mowa w art. 1, mają także prawo do nieodpłatnych świadczeń zdrowotnych w zakładach opieki zdrowotnej podległych Ministrowi Obrony Narodowej.

2. Szczególne prawo do opieki, o której mowa w ust. 1, wraz z zachowaniem uprawnień do leczenia w zakładach służby zdrowia, nabytych podczas pracy zawodowej, przysługuje kombatantom i innym osobom uprawnionym również po przejściu na emeryturę lub rentę.

3.³⁷⁾ Właściwi ministrowie, w porozumieniu z Kierownikiem Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Re-

presjonowanych, określają w stosunku do podległych im placówek służby zdrowia i pomocy społecznej szczegółowe zasady, formy oraz zakres korzystania z uprawnień, o których mowa w ust. 1, 1a i 2.

Art. 19. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym znajdującym się w trudnych warunkach materialnych oraz w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych — może być przyznana doraźna lub okresowa pomoc pieniężna. Pomoc taka może być również przyznana na częściowe pokrycie kosztów zakupu wózka inwalidzkiego, sprzętu rehabilitacyjnego, dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju inwalidztwa, opłacanie pomocy pielęgnacyjnej, a w stosunku do niewidomych oraz ciężko poszkodowanych inwalidów — kosztów zakupu innego, ułatwiającego pracę i życie, sprzętu pomocniczego.

2.³⁸⁾ Dla pokrycia kosztów pomocy pielęgnacyjnej, o której mowa w ust. 1, pomoc finansową w pierwszej kolejności przyznaje się kombatantom lub innym osobom uprawnionym, wymagającym takiej pomocy, którzy przekroczyli 70 lat życia.

2a.³⁹⁾ Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują również wdowom lub wdowcom — emerytom, rencistom lub inwalidom pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

3.⁴⁰⁾ Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych dokonuje podziału środków na pomoc pieniężną, o której mowa w ust. 1, 2 i 2a.

4.⁴¹⁾ Pomoc, o której mowa w ust. 1, jest zadaniem zleconym gminie. Pomoc tę przyznaje i udziela jej kierownik ośrodka pomocy społecznej działający z upoważnienia rady gminy. W przypadkach osób pobierających rentę inwalidy wojennego pomoc tę przyznają i udzielają jej — Związek Inwalidów Wojennych RP i Związek Ociemniałych Żołnierzy RP.

4a.⁴²⁾ Do postępowania w sprawie pomocy, o której mowa w ust. 1, mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

5.⁴³⁾ *Minister Pracy i Polityki Socjalnej*¹⁸⁾ określi, w drodze rozporządzenia, kryteria, formy i tryb przyznawania i udzielania pomocy, o której mowa w art. 19.

³⁴⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 42 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 24, i art. 53 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), która weszła w życie z dniem 1 marca 1995 r.

³⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 22 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 15.

³⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

³⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 9 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

³⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 10 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

³⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 1; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

⁴²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

⁴³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 1; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

6.⁴⁴⁾ W szczególnie uzasadnionych przypadkach Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych może udzielić pomocy, o której mowa w ust. 1, 2 i 2a, na warunkach innych niż określone w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 5.

Art. 20. 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym przysługuje:

- 1) ulga taryfowa w wysokości 50% przy przejazdach miejskimi środkami lokomocji,
- 2)⁴⁵⁾ zniżka w wysokości 10% ceny zakupu od Skarbu Państwa lub gminy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego na własność, jeżeli w dniu zakupu są ich najemcami lub dzierżawcami.

2. Kombatantom i innym osobom uprawnionym — emerytom, rencistom i inwalidom oraz osobom pobierającym uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne, poza uprawnieniami określonymi w ust. 1, przysługuje⁴⁶⁾:

- 1)⁴⁷⁾ ulga w wysokości 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych oraz autobusowego w komunikacji zwykłej,
- 2) zwolnienie z abonamentowych opłat telewizyjnych i radiowych, z opłat za 20 telefonicznych jednostek licznikowych miesięcznie oraz 50% ulga za abonament telefoniczny,
- 3)⁴⁸⁾ ryczałt energetyczny w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z uwzględnieniem pkt 4,
- 4)⁴⁹⁾ w 2002 r. ryczałt energetyczny za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe w wysokości 88,23 zł.

3.⁵⁰⁾ Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują również wdowom lub wdowcom — emerytom i rencistom oraz osobom pobierającym uposażenie

⁴⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 10 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 1; ze zmianą wprowadzoną przez art. 22 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 15.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁴⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 186 pkt 2 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 4, poz. 34), która weszła w życie z dniem 31 stycznia 2002 r.

⁴⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 29 jako druga.

⁴⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 29 jako druga.

⁵⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 186 pkt 2 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

4.⁵¹⁾ Kombatantom i innym osobom uprawnionym — inwalidom przysługuje również ulga w opłatach rejestracyjnych od pojazdów samochodowych oraz 50% zniżki w opłacaniu składek na ubezpieczenie obowiązkowe pojazdów samochodowych. Ulga przysługuje w odniesieniu do jednego pojazdu samochodowego będącego własnością osoby uprawnionej.

5. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić inne niż określone w ust. 1—4 świadczenia i ulgi, ustalając jednocześnie zakres, wysokość oraz szczegółowe zasady ich przyznawania.

5a.⁵²⁾ Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów, o których mowa w ust. 2 pkt 1.

6.⁵³⁾ Właściwe organy administracji rządowej oraz organy jednostek samorządu terytorialnego i ich związków określają szczegółowe zasady stosowania ulg i uprawnień, o których mowa w ust. 1—5.

Art. 20^{1,54)} 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które łącznie spełniają następujące warunki:

- 1)⁵⁵⁾ nie posiadają prawa do żadnych świadczeń rentowych lub emerytalnych ani prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego,
- 2) nie osiągają dochodów z tytułu pracy, pozarolniczej działalności gospodarczej podlegającej ubezpieczeniu społecznemu lub z tytułu rolniczej działalności gospodarczej podlegającej obowiązkowemu ubezpieczeniu rolników,
- 3) osiągnęły wiek 55 lat kobiety i 60 lat mężczyźni, przysługuje świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego, o którym mowa w art. 15 ust. 1.

2. Osobom, o których mowa w ust. 1, przysługują także uprawnienia określone w art. 20 ust. 2.

3.⁵⁶⁾ Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy przyznawaniu, wypłacaniu

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 9 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o zmianie ustawy — Prawo budżetowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 85), która weszła w życie z mocą od dnia 1 stycznia 1992 r.

⁵²⁾ Dodany przez art. 4 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 47.

⁵³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 69 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 14 jako druga.

⁵⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1997 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 15, poz. 83), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.

⁵⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 186 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

⁵⁶⁾ Wszedł w życie z dniem 5 marca 1997 r., stosownie do art. 2 ustawy, o której mowa w przypisie 54.

oraz finansowaniu świadczeń, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 20⁵⁷⁾ 1. Uznaje się zasługi osób, które z narażeniem życia, zdrowia lub wolności ukrywały i ratowały osoby ścigane przez okupacyjne władze niemieckie lub sowieckie, a także przez polskie władze okresu powojennego do 1956 r. z powodu ich działalności na rzecz suwerenności i niepodległości Polski oraz z przyczyn narodowościowych, religijnych i rasowych. W dowód uznania tych zasług Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych występuje, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, z wnioskiem do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie odznaczeń przewidzianych w ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. Nr 90, poz. 450, z 1999 r. Nr 101, poz. 1177 i z 2000 r. Nr 62, poz. 718).

2. Za osoby spełniające warunki, o których mowa w ust. 1, uznaje się zwłaszcza obywateli polskich odznaczonych medalem „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata” przez Instytut Yad Vashem w Jerozolimie.

3. Do osób, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisów o świadczeniach przewidzianych w rozdziałach 2, 3 i 4.

Rozdział 5

Zasady orzekania o uprawnieniach

Art. 21. 1. Uprawnienia określone w ustawie przysługują osobie, która uzyska decyzję potwierdzającą działalność wymienioną w art. 1 ust. 2 i w art. 2 albo fakty, o których mowa w art. 4, posiada obywatelstwo polskie lub posiadała je w okresie działalności kombatanckiej bądź w okresie podlegania represjom, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, nie przysługują osobie, która:

- 1)⁵⁸⁾ w okresie wojny 1939—1945 kolaborowała z hitlerowskim okupantem,
- 2)⁵⁹⁾ przymusowo pełniła służbę w armii niemieckiej lub dobrowolnie zadeklarowała odstępowanie od narodowości polskiej, jeżeli potem do końca wojny nie brała udziału w walce o niepodległość Polski,
- 2)⁶⁰⁾ kolaborowała z radzieckimi władzami okupacyjnymi w latach 1939—1941,
- 3) w okresie od września 1939 r. do końca 1956 r. służyła w NKWD albo w innych organach represji ZSRR działających przeciwko Narodowi i Państwu Polskiemu,

4)⁶¹⁾ w latach 1944—1956:

- a) pełniła służbę lub funkcję i była zatrudniona w strukturach Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, a także nadzorujących je komórkach jednostek zwierzchnich związanych ze stosowaniem represji wobec osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w jednostkach organizacyjnych lub na stanowiskach związanych ze stosowaniem represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej:
 - w organach prokuratury i prokuraturze wojskowej,
 - w sądownictwie powszechnym lub wojskowym,
 - w służbie więziennej,
- c) była zatrudniona, pełniła służbę lub funkcję w aparacie bezpieczeństwa publicznego poza strukturami Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa lub Informacji Wojskowej, jeżeli podczas i w związku z tą działalnością wykonywała zadania śledcze i operacyjne związane bezpośrednio ze zwalczaniem organizacji oraz osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej,
- d)⁶²⁾ była funkcjonariuszem organów bądź jednostek organizacyjnych Polskiej Partii Robotniczej lub Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, do których właściwości rzeczowej — terenowej i centralnej — należał nadzór nad instytucjami, o których mowa w lit. a) i b), bądź nad zadaniami, o których mowa w lit. c),

5) uchybiła godności obywatela polskiego, wykorzystując władzę otrzymaną od instytucji stosujących represje do ciemnienia współwięźniów,

6) uchybiła godności obywatela polskiego, donosząc władzom komunistycznym o żołnierzach podziemia, legionistach, organizacjach podziemnych, partyzanckich i tych wszystkich, których obejmują art. 2 i 4,

7)⁶³⁾ dopuściła się zabójstwa lub innej zbrodni wobec osób cywilnych w okresie do 31 grudnia 1956 r. w związku z działalnością uznaną za działalność kombatancką lub równorzędną w rozumieniu ustawy, za co została skazana prawomocnym wyrokiem sądu.

3.⁶⁴⁾ Nie stosuje się przepisu ust. 2 pkt 4 lit. a) i b) wobec osób:

⁵⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁵⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret pierwsze ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁵⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret drugie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁶⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁶¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret czwarte ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁶²⁾ Dodana przez art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

⁶³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. a) tiret piąte ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁶⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

1) które przedłożą dowody, że do wymienionych służb i organów zostały skierowane przez organizacje niepodległościowe lub przez te organizacje były zwerbowane w celu udzielenia im pomocy,

2) (skreślony).⁶⁵⁾

4. (skreślony).⁶⁶⁾

Art. 22. 1.⁶⁷⁾ O spełnieniu warunków, o których mowa w art. 21, orzeka Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub osoby przez niego upoważnione, na podstawie udokumentowanego wniosku zainteresowanej osoby oraz rekomendacji stowarzyszenia właściwego dla określonego rodzaju działalności kombatanckiej lub represji. Rekomendacji udziela się bez względu na to, czy osoba ubiegająca się o uprawnienia zgłosi zamiar wstąpienia do stowarzyszenia. Na podstawie decyzji o przyznaniu przez Kierownika uprawnień określonych w ustawie Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wydaje odpowiednie zaświadczenie.

2. W trybie, o którym mowa w ust. 1, wydawane są zaświadczenia potwierdzające uprawnienia osób, o których mowa w art. 20 ust. 3, z tym że w przypadku gdy zmarły małżonek (małżonka) posiadał potwierdzone uprawnienia, rekomendacja nie jest wymagana.

3.⁶⁸⁾ Wnioski o przyznanie uprawnień z tytułów określonych w art. 1—4, z zastrzeżeniem ust. 4, mogą być kierowane, w trybie, o którym mowa w ust. 1, do dnia 31 grudnia 1998 r. przez osoby zamieszkałe na stałe w Polsce, a do dnia 31 grudnia 1999 r. przez osoby zamieszkałe poza granicami Polski.

4.⁶⁹⁾ Wnioski o przyznanie uprawnień z tytułów określonych w art. 1 ust. 2 pkt 7 i w art. 2 pkt 7 mogą być kierowane w trybie, o którym mowa w ust. 1, do dnia 31 grudnia 1999 r.

Rozdział 6

Źródła i sposób finansowania niektórych świadczeń⁷⁰⁾

Art. 23. 1. Zachowuje się Państwowy Fundusz Kombatantów, zwany dalej „funduszem”. Dysponentem funduszu jest Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

⁶⁵⁾ Przez art. 1 pkt 3 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

⁶⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1; skreślony przez art. 1 pkt 3 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 4.

⁶⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 14 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁶⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 14 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1; ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 3 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

⁶⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

⁷⁰⁾ Tytuł w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

2. Źródłem dochodów funduszu są dotacje z budżetu państwa oraz darowizny.

3. Środki funduszu przeznaczone są w szczególności na:

1)⁷¹⁾ pomoc pieniężną, o której mowa w art. 19, wraz z kosztami jej obsługi, które mogą wynosić do 15% wartości tej pomocy,

2)⁷²⁾ świadczenia wynikające z art. 20, z wyjątkiem ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 1 i 3,

3)⁷³⁾ finansowanie kosztów rozszerzenia bazy domów pomocy społecznej, zakładów leczniczych, a także kosztów utrzymania ośrodków wczasowo-rehabilitacyjnych przeznaczonych dla kombatantów i innych osób uprawnionych,

4)⁷³⁾ upamiętnianie i popularyzowanie historii dotyczącej walk o Odrodzenie Polski i represji wojennych oraz okresu powojennego, w tym na działalność dokumentacyjną i wydawniczą.

3a.⁷⁴⁾ Środki z funduszu, przeznaczone na pomoc realizowaną przez kierownika ośrodka pomocy społecznej, Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przekazuje na rachunki budżetów gmin. Pierwsza rata przekazywana jest do dnia 15 lutego każdego roku.

4. Wydatki na:

1)⁷⁵⁾ świadczenia, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 1,

2) finansowanie kosztów zadań administracyjnych i opiekuńczych, wykonywanych na rzecz środowiska kombatanckiego, zleczanych organizacjom społecznym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

— realizowane są ze środków budżetu państwa.

Art. 24. 1.⁷⁶⁾ Świadczenia pieniężne przewidziane dla kombatantów i innych osób uprawnionych oraz pozostałych po nich członków rodzin, a także ryczałt energetyczny określony w art. 20 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, są wypłacane przez właściwe organy rentowe ze środków będących w dyspozycji tych organów i finansowane z budżetu państwa. Świadczenia te oraz ryczałt wraz z od-

⁷¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza.

⁷²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 15 lit. a) tiret drugie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁷³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁷⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 10 jako pierwsza, który wszedł w życie z dniem 24 kwietnia 1998 r.; w brzmieniu ustalonym przez art. 22 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 15.

⁷⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 15 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁷⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy, o której mowa w przypisie 1; oznaczenie ust. 1 nadane przez art. 186 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

setkami za opóźnienie w ustaleniu do nich prawa lub ich wypłaty oraz koszty obsługi podlegają refundacji na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dotacji budżetu państwa.

2.⁷⁷⁾ Świadczenia oraz ryczałt, o których mowa w ust. 1, przysługujące osobom otrzymującym uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne wypłacają, ze środków budżetu państwa, jednostki wypłacające te uposażenia. Jeżeli jednak osoby te są uprawnione także do pobierania świadczenia o charakterze rentowym, świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca właściwy organ rentowy.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 25. 1. Osoby, które uzyskały uprawnienia kombatanckie na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują te uprawnienia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby:

1) wymienione w art. 21 w ust. 2:

- a)⁷⁸⁾ w pkt 1, 3 i 4, z zastrzeżeniem art. 21 ust. 3,
- b)⁷⁹⁾ w pkt 2, 2¹, 5 i 6, jeżeli w wyniku postępowania weryfikacyjnego wykazano im czyny, o których mowa w tych przepisach,

2)⁸⁰⁾ które na mocy dotychczasowych przepisów uzyskały uprawnienia kombatanckie wyłącznie z tytułu działalności w latach 1944—1956 w charakterze „uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej” lub innych tytułów niż wymienione w art. 1 ust. 2, w art. 2 oraz w art. 4. Uprawnienia te zachowują jednak osoby, które uczestniczyły w Wojnie Domowej w Hiszpanii w latach 1936—1939 lub które uprawnienia te uzyskały z tytułów określonych w ustawie, oraz żołnierze z poboru, którzy pełnili służbę wojskową w Wojsku Polskim w okresie od 10 maja 1945 r. do 30 czerwca 1947 r.

3. Uprawnienia uzyskane od Związku Bojowników o Wolność i Demokrację i Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej po 31 grudnia 1988 r. podlegają weryfikacji.

4.⁸¹⁾ Decyzje w sprawie pozbawienia uprawnień kombatanckich podejmuje Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

5. Decyzje, o których mowa w ust. 4, wydawane są z urzędu lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich

albo Ministrów Sprawiedliwości, Obrony Narodowej lub *Spraw Wewnętrznych i Administracji*⁸²⁾, a także w wyniku weryfikacji.

6.⁸³⁾ Szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach dotyczących pozbawienia i przywrócenia uprawnień kombatanckich w stosunku do osób, o których mowa w ust. 2, oraz zasady przeprowadzania weryfikacji określi w drodze rozporządzenia Prezes Rady Ministrów.

Art. 26. Osoby, o których mowa w art. 25, pozbawione prawomocną decyzją uprawnień kombatanckich tracą uprawnienia wynikające z ustawy, z wyjątkiem uprawnień, o których mowa w art. 12²⁰⁾, z tym że osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy pobierały emerytury, renty inwalidzkie lub renty rodzinne, zamiast tych świadczeń przyznaje się:⁸⁴⁾

- 1) świadczenia na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o *zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾ lub w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym,
- 2)⁸⁵⁾ świadczenia w kwocie najniższej, jeżeli nie spełniają warunków do przyznania świadczeń, o których mowa w pkt 1; *przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin*²⁵⁾ stosuje się odpowiednio.

Art. 27.⁸⁶⁾ Zaświadczenia i legitymacje o uprawnieniach kombatanckich, wystawione na podstawie dotychczasowych przepisów, do czasu wydania nowych zaświadczeń zachowują moc, chyba że została wydana decyzja o pozbawieniu uprawnień.

Art. 28. (pominięty).⁸⁷⁾

Art. 29. (pominięty).⁸⁷⁾

Art. 30. 1. Wnioski o nadanie odznaczeń upamiętniających udział w walkach o niepodległość i suwerenność Rzeczypospolitej Polskiej przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, z własnej inicjatywy lub na wniosek stowarzyszeń kombatanckich:⁸⁸⁾

- 1)⁸⁹⁾ Minister Obrony Narodowej — w stosunku do osób, o których mowa w art. 1,

⁷⁷⁾ Dodany przez art. 186 pkt 4 ustawy wymienionej w przypisie 27 jako druga.

⁷⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) tiret pierwsze ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁷⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 17 lit. a) tiret drugie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 17 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸²⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw wewnętrznych, stosownie do art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 24 i art. 29 ustawy, o której mowa w przypisie 18.

⁸³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 17 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁴⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 18 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 18 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 ustawy z dnia 3 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 134, poz. 645), która weszła w życie z dniem 31 grudnia 1993 r.

⁸⁷⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

⁸⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 19 lit. a) tiret pierwsze ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 19 lit. a) tiret drugie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

2)⁹⁰⁾ Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych — w stosunku do osób, o których mowa w art. 2 i 4

— na zasadach określonych w obowiązujących przepisach.

2.⁹¹⁾ Przepis ust. 1 nie narusza uprawnień *Ministra Spraw Zagranicznych*⁹²⁾ do przedstawiania wniosków o nadawanie tych odznaczeń.

⁹⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 19 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁹¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 19 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁹²⁾ Obecnie: ministra właściwego do spraw zagranicznych, stosownie do art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 27 i art. 32 ustawy, o której mowa w przypisie 18.

3. Przepisy dotyczące postępowania w sprawach nadawania odznaczeń, niepozostające w sprzeczności z ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio.

Art. 31. (pominięty).⁸⁷⁾

Art. 32. (pominięty).⁸⁷⁾

Art. 33. Traci moc ustawa z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatantów (Dz. U. Nr 16, poz. 122 i Nr 40, poz. 269, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 oraz z 1987 r. Nr 14, poz. 84 i Nr 33, poz. 180).

Art. 34. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.